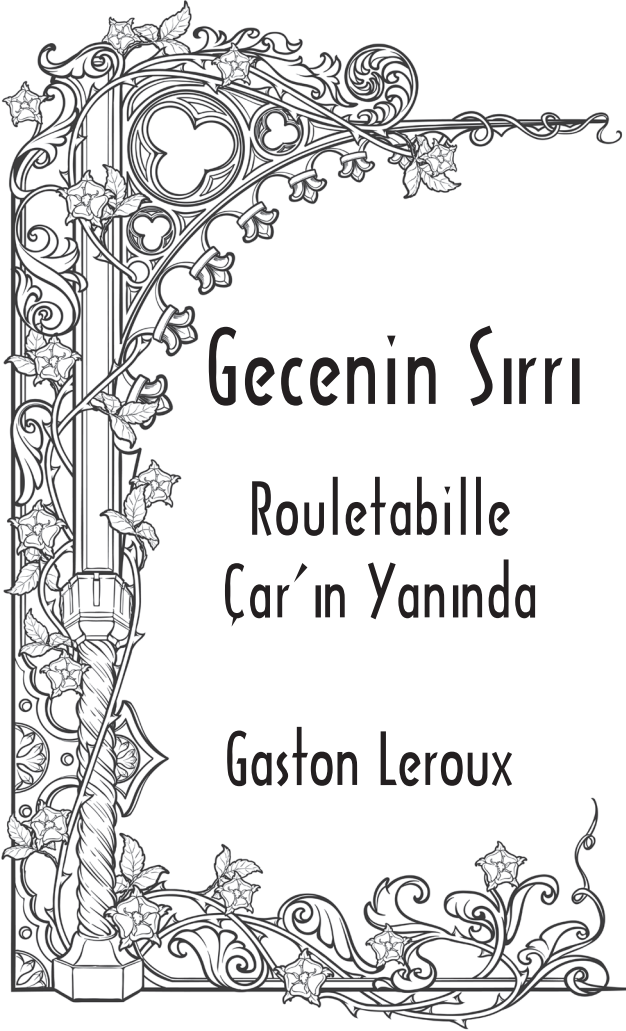

Gecenin Sirri

Rouletabille
Çar'ın Yanında

Gaston Leroux

SUNUŞ

Gaston Leroux 1868 yılında, Paris'te dünyaya geldi. Leroux, Normandiya kıyılarında balıkçılıkla iç içe bir yaşam sürerek büyür. Nihayet bir dil okulunda edebiyatla tanışır ve yazmaya başlar. Mezuniyetten sonra Paris'te hukuk öğrenimi görür. Bir yandan da küçük öyküler ve şiirler yazmaktadır. Ölüm, yaşamın sınırları, ruhun yeniden dünyaya gelmesi gibi konulara merak sarar. Kitapları 1903 itibarıyla yayımlanmaya başlar.

1907 yılında, eleştirmenlere göre başyapıtı sayılan *Sarı Odanın Esrarı* yayımlanır. Bu kitapla karşımıza çıkan detektif Rouletabille, Leroux'nun yedi romandan oluşacak serisinin başkahramanıdır.

Rouilletabille, asıl mesleği gazetecilik olmakla birlikte, genç ve yetenekli bir amatör detektiftir. İsmi bir kelime oyunu üzerine dayalıdır. Rouille-tabille, “Bilyelerinizi yuvarlayın” anlamına gelmekle birlikte, argoda dünyayı dolaşan, görmüş geçirmiş, bilgili birini tanımlamak için de kullanılmaktadır.

Roman, polisiye roman türünün kurgusu en zor tarzını oluşturan, kilitli bir odada yaşanan cinayet üzerine kuru-ludur. Bu romanda, Arsene Lupin'den ilham alındığı düşünölen uluslararası suçlu Ballmayer'le tanışırız. Ballmayer daha sonra ikinci kitap, *Siyahlı Kadının Parfümü*'nde de Jean Roussel olarak karşımıza çıkacaktır. *Siyahlı Kadının Parfümü*, detektif romanlarının öncüsü sayılan iki büyük yazarın, Edgar Allan Poe ve Sir Arthur Conan Doyle'un büyük takdirini kazanır. Serinin üçüncü kitabı, yani elinizdeki kitapta, Rouilletabille bir cinayet girişimini çözmek üzere, Çar tarafından Rusya'ya davet edilir.

Gaston Leroux'nun kitaplarında, polisiye kurgu mükemmeldir ama geleneksel Fransız polisiyelerinin melodramik yapısı da ihmal edilmez. Leroux, Emile Gaboriau ekolünün parlak bir temsilcisidir. Rouilletabille'i de tutkulara, ahlak yargılarına sahip, olaylara ciddi anlamda etkilenecek kadar dahil olan bir karakter olarak sunar. Leroux aslında melodram geleneğinin gereğini yerine getirir. Cinayeti de sonunda kazanç gözetilmeyen, polisiye tarzına uygun bir melodrama dönüştürür.

Leroux 59 yaşında hayata veda ettiğinde arkasında tamamlanmamış bir roman bırakır.

Birsel Uzma

I

Eğlence ve Dinamit

“Barinya,* yabancı bir delikanlı geldi.”

“Nereye buyur ettin?”

“Şey! Girişte bekliyor.”

“Nataşa’nın küçük salonuna almanı söylemiştim sana, neresini anlamadın Ermolay?”

“Özür dilerim Barinya ama yabancı delikanlı üzerini aramak istediğimi fark edince karnıma sağlam bir tekme indirdi.”

“Malikâneye girmeden önce istisnasız herkesin arandığını, emirlerin böyle olduğunu ve annemin bile durumu kabullendiğini söylemedin mi?”

“Bunların hepsini söyledim Barinya; anneniz hanımefendiden de söz ettim.”

“Peki, ne cevap verdi sana?”

“Kendisinin hanımefendinin annesi olmadığını söyledi. Öfkeden deliye dönmüştü âdeti.”

“Eh peki, aramadan al içeri.”

“Emniyet Müdürü’nün hoşuna gitmeyecek.”

“Ben emrediyorum.”

Ermolay eğilerek selam verdikten sonra bahçeye indi. Barinya, eşi General Trebasof’un yaşlı kâhyasıyla bu konuşmayı yaptığı verandadan ayrılarak, adalardaki daçanın** yemek salonuna geri döndü. İçeride, İmparatorluk Meclis Üyesi İvan Petroviç eğlenmeye devam eden konuklara,

* Barinya: Tuna bölgesinde, Transilvanya’da, Rusya’da eski bir soy-luluk ünvanı. Boyarın eşi.

** Daça: Genellikle büyük Rusya, Ukrayna, diğer eski Sovyet kentle-rinin yakınlarında konumlanan müstakil kır evi.

yakın bir zamanda Cubat'da başına gelen komik bir olayı anlatıyordu. Etrafı gürültülü insanlarla çevriliydi. Bunlar arasında, en az neşeli olan ihtiyar arabacısı ve iki alaca atına yapılan o ölümcül saldırıdan önceki rahat pozisyonuna henüz ulaşamadığından bacağını bir koltuğun üzerine uzatarak oturmayı tercih etmiş General sayılmazdı. Her daim neşeli görünen İvan Petroviç'in (başı yumurta gibi pırıl pırıl, kendisi hareketli, ufak tefek bir ihtiyar) anlattığı komik hikâyeye bir gün öncesine aitti. Onun deyişiyle (zira bu beyefendiler, anadilleri gibi konuştukları, hizmetçiler tarafından anlaşılmamak için kendi aralarında sürekli kullandıkları bizim güzel Fransızca'mızla ilgili hiçbir bilgi eksikliğine sahip değildir) *récuré la bouche*, koca bir bardak "köpüklü, baloncuklu Fransız şarabı" ile ağzını temizledikten sonra kahkahayı bastı.

"Çok güldük Feodor Feodoroviç. Barque'da* koroculara şarkı söyledik; Çingeneler müziklerini de alıp gidince, bacaklarımızın uyuşukluğunu açıp şafak serinliğinde yüzümüzü yıkamak için kıyıya indik. O sırada devriyeye çıkmış bir sotniya** geçti önümüzden. Başlarındaki subayı tanıyordum. Cubat'da, İmparator'un sağlığına kadeh kaldırmayı teklif ettim. Bu subay, Feodor Feodoroviç, çok küçük yaştan beri kimin kim olduğunu çok iyi bilen ve boğazından tek damla Kırım şarabı geçmemiş olmasıyla övünen bir adamdır. Sözlerimi iştirir iştirmez, 'Yaşasın İmparator!' diye haykırdı. Hakiki bir vatansever. Teklifimi kabul etti. İkimiz birlikte, okul anılarını yâd eden yüreği hafif çocuklar gibi neşe içinde yola devam ettik. Bütün sotniya peşimizden geliyordu, onların hemen arkasında kaval çalan serseriler takımı, sıranın en sonunda da arabacılar vardı: Hakiki bir kutsal ayın alayı! Cubat'ın önünde, dostumun asker

* Barque: Neva kıyısında, Finlandiya Körfezi yakınındaki adalar arasında, teknede bulunan restoran.

** Sotniya: Rus ya da Kazak ordusunda bölük.

eşlikçilerini kapıda bekletme fikrinden utandım. Onları da içeri davet ettim. Doğal olarak kabul ettiler ama astsubaylar pek susamıştı. Disiplin meselesi malum. Bilirsin Feodor Feodoroviç, ben her zaman disiplinden yana olmuşumdur. Bir ilkbahar sabahı neşelendik diye disiplini unutacak değiliz ya! Subayları özel odada, astsubaylarıysa restoranın ana salonunda içirdim. Askerler de susamışlardı; dolayısıyla onlara da avluda bir şeyler ikram ettim. Böylece bana göre rahatsızlık yaratacak bir karışıklık yaşanmadı. Fakat bu kez de atlar kişniyordu. Bunlar yürekli, mert atlardı Feodor Feodoroviç, onlar da İmparator'un sağlığına içmek istiyordu. Disiplin açısından sıkıntıdaydım. Salon, avlu, hepsi doluydu! Atları özel odaya çıkaracak hâlim yoktu! Bunun üzerine, kovalarda şampanya gönderdim onlara ve işte o ana kadar engel olmaya çalıştığım öfkeli kargaşa da o sırada meydana geldi; postallar ve nalların birbirine girdiği o büyük itiş kakış, hayatımda gördüğüm en komik şeydi. Atlar herkesten fazla neşelenmişti; her biri karnının altına birer meşale yerleştirilmiş gibi tepinerek dans ediyordu. Sanırım, binicilerinin gidilecek yol konusunda aynı fikirde olmaması gibi küçücük bir anlaşmazlıkta bile suratlarını bir tekmeyle dağıtmaya hazır durumdaydılar. Özel odanın penceresinde durmuş, dans eden postalların ve nalların oluşturduğu bu keşmekeşi seyrederken keyiften ölecektik. Fakat süvariler atları sabırla tek tek zapt edip kışlaya götürdüler. Zaten İmparator'un süvarileri dünyanın en iyi süvarileridir Feodor Feodoroviç! Neyse biz çok güldük! Sağlığınıza Matrena Petronva.”

Bu son zarif sözler, İmparatorluk Meclis Üyesi'nin alışılmamış neşesi karşısında omuz silken General'in eşine yönelikti. Konuşmaya, “İnsanları, atları ve bütün sotniyayı hücreye tıkmak” isteyen General'i sakinleştirmek için müdahil oldu yalnızca. Konuklar anlatılan maceraya gülerken, o kocasına dönerek, her şeye hâkim bir kadının kararlı sesiyle şöyle dedi.

“Feodor, bizim deli ihtiyar İvan’ın anlattıklarını ciddiye almayacaksın herhalde. Şampanya kadehi elindeyken, başkentin hayal gücü en geniş adamı haline gelir bilirsin.”

“İvan!.. Atlara kovalarla şampanya göndermiş olmazsın! İhtiyar palavracı seni!” diye bağırdı anlatılanları kıskanan, iştahının görkemiyle nam salmış, en iyi içki öykülerinin kendisinde olduğunu iddia eden ve bu dinlediği hikâyeyi herkesten önce kendisinin uydurmadığına üzülen avukat Atanaz Corceviç.

“Güvenin bana! Hem de birinci kalite şampanya gönderdim! Tüccarlardan dört bin ruble kazanmıştım. Bu küçük ziyafetten cebimde elli kapikle döndüm” diye atıldı.

Bu arada, soluk sarı Çin bezinden gömleğini, siyah deri kemerini, geniş paçalı mavi pantolonunu ve ayna gibi parıldayan botlarını şehirde bile üzerinden çıkarmayan (efendisinin şehirdeki evine davet edilen bir kır evi kâhyasına yaraşır şekilde) emektar kır evi kâhyası Ermolay, Matrena Petrovna’nın kulağına doğru eğildi. Generalin eşi, onu gözleriyle takip eden üvey kızı Nataşa’ya başıyla hafif bir işaret yaptıktan sonra ayağa kalktı ve görünüşte babasının emir erlerinden, General’in disiplin gereği, bari katlarda kurşuna dizdirdiği Moskovalı öğrencilerin ölümü hakkında çok güzel mısralar kaleme alan asker şair Boris Murazof’un sevgi dolu sözlerine aldırmayan Nataşa’nın göz hapsinde kapıya kadar ilerledi.

Ermolay, hanımını ana salona kadar geçirdi ve Nataşa’nın odasından küçük salona açılan, çıkarken aralık bırakmış olduğu kapıyı gösterdi.

“Burada!” dedi Ermolay sesini alçaltarak.

Ermolay bir şey söylemese de olurdu zira General’in karısı küçük salonda, bütün Rus polislerinin kullandığı türden (bu da gizli ajanların ilk bakışta tanınmasına neden oluyordu), sahte astragan biyeli bir kahverengi palto giymiş, ciddi görünümlü bir yabancıнын bulunduğu konusunda zaten bilgilendirilmişti. Polis büyük salonda dört ayak

üzerine çökmüş, aralık kapıyla duvar arasındaki çizgide, menteşelerin kıyısında kalan daracık aydınlık aralıktan küçük salonda olup bitenleri izliyordu. Şu ya da bu şekilde, General Trebasof'a yaklaşmak isteyen her kim olursa olsun, öncelikle girişte aranıyor (bu önlem son saldırıdan beri uygulanıyordu) ve ardından kendisine fark ettirilmenden böyle takibe alınıyordu.

General'in eşi, diz çökmüş duran adamın omzuna, kocasının hayatını kurtaran ve yaşanan korkunç patlamanın (Matrena Petrovna'nın, General'i havaya uçurması için yerleştirilmiş o uğursuz kutuyu kendi çıplak elleriyle kaldırıp attığı son saldırı) izlerini taşımaya devam eden o kahraman elleriyle dokundu. Adam doğruldu, sessiz adımlarla uzaklaşarak verandaya çıktı, bir kanepeye uzandı ve uzanır uzanmaz da ağır bir uykudaymış numarasına geçti ama aslında bahçeyi gözlemeye devam ediyordu.

Bu kez küçük salonda olup bitenleri izlemek için Matrena Petrovna yerleşti kapı aralığına. Aslında bu hiç de sıra dışı bir durum değildi. Her şeyi ve herkesi son bir kez kontrol eden hep o olurdu. Gece gündüz, her saat General'in çevresinde, tehlike anında önüne atılmaya, gelecek darbeleri karşılamaya, efendisinin yerine ölmeye hazır bir köpek gibi dolanır dururdu. Bu durum Moskova'daki ürkütücü isyan bastırma olayından, devrimcilerin Presniya duvarlarının dibinde katledilmesinden, hayatta kalan nihilistlerin* arkalarında muzaffer General Trebasof'u ölüme mahkûm eden bir afiş bırakmasından sonra başlamıştı. Matrena Petrovna, yalnızca General için yaşıyordu. Ondan sonra yaşamaya devam etmeyeceğini önceden ilan etmişti. Dolayısıyla onu korumak için iki nedeni vardı. Ancak, kendi evinin duvarları içinde dahi General'i koruyabileceğine dair güveni kalmamıştı.

* Nihilist: Felsefi bir akım olan nihilizmi benimseyen kişiler.